

RAP OG LÆSELYST

Adjunkt Simon Skov Foug, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

1

Disposition

- ▶ Fire pointer om rap og læselest
 - Rap er sprogligt kvalitativ
 - Rap er et kulturprodukt
 - Sprog udvikler sig
 - Rap læses fiktivt
- ▶ Hvordan læses rap?
 - Højtlesning vs. oplæsning vs. rap
- ▶ Hvordan kan rap bidrage til læselest?

Adjunkt Simon Skov Foug, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

2

RAP ER SPROGLIGT KVALITATIV

Pointe nr. 1

Adjunkt Simon Skov Foug, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

3

Rap er sprogligt kvalitativ

- ▶ Rap er leg med sprog – indsigt i sprog
- ▶ Rap er leg med metrik
- ▶ Sproglige virkemidler – troper og figurer

*Den der ækle byld, der vælter op af din krop,
er det dit hoved, eller har din hals kastet op?
Du' grim og stupid, så hva' med at skrid',
hvis jeg vil høre på et røvhul kan jeg slå en skid.*

MC Einar "Panik"
Fra *Ahr der*, 1989

*Man ser tit hvo'n der bliver **smidt rundt med natriumklorider**
men **jeg gider ikke lide med de folk, der går og glider**
for **desværre**, det er ret **besværligt**, selvom det sikkert lyder **blæret**
at man altid **strøer med salt** de steder hvor jeg har været.
Jeg har **solbriller på**, det er et sjovt fænomen
er man tilpas **cool, skinner solen** altid på en
Så hvad enten man kan li' det eller ej, så må man sig':
hvor cool kan en hvid mand bli'?*

Østkysthustlers "Hvor cool kan en hvid man blive"
Fra *Fuld af lagm*, 1996

Fat besked – lortet det går ned som du ved
så pak din gøb og beskyt dig lille kid – for det'
verbal narko fra rappens desperado
pakistano – hey yo det' Ataf Montano
som holder varmen i en kold tid
ved at levere flere rim der er voldelige som Golfkrigen
Har holdt stilen i rigtig mange år
så provins MC's med Puch Maxi og langt hår
har ik' en chance – måske en ambulance
for Atafs mikrofonkrig kan give kronisk lammelse
Det er et faktum de fortrænger
de lukker øjnene for bygerne men bli'r stadig våde når jeg
regner som monsun
– på MC's der bider Khawaja som hajer sig hejsa til min harpun –
ha' det brunt

Den Gale Pose feat. Ataf Khawaja: "Es, konge, Joker"
Fra: Den Gale Pose: Sådán er regjérne, 1998

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

7

Folk går allerede rundt og råber lækker, lækker.
Så det på tide med et remix motherfucker
Og du slikker dig om dine læber når
du tænker på mig, baby, lad mig præsentere mig.
Mit navn er Nik, jeg tror du kender mig,
ham der Brad Pitt, han ligner mig.
Og du en lækker chick, jeg dækker dig
Og jeg får det helt mærkeligt når jeg kigger på dig

Nik & Jay feat. L.O.C. "Lækker part 2", 2004

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

8

Jeg ser en so med et par lækre **meloner**
der står i baren som om hun venter på **nogen og**
jeg går derhen og synger de kendte toner
hun får en drink til over 500 kroner

UFO & Yepha "Ung dum og trendy"
Fra Ingen som os, 2006

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

9

RAP ER KULTURPRODUKTER

Pointe nr. 2

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sfo@zyssinc.dk

10

Genren rap

- ▶ Rap er lyrik
- ▶ Rap er ordkunst
 - God og dårlig traditionel lyrik
 - God og dårlig rap
- ▶ Sproglig tilgang
- ▶ Sproglig udforskning
- ▶ Grimt sprog - men ikke nødvendigvis fuck, luder og kælling

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sfo@zyssinc.dk

11

Rappens kendetegn

- ▶ Jeg er den bedste
- ▶ Det er du ikke
- ▶ I al sin enkelthed = RAP
- ▶ Show it, don't tell it
- ▶ Kort - meget kort - om raphistorien

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sfo@zyssinc.dk

12

Raphistorien – kort

- ▶ New York
- ▶ Hiphop, 70'erne
 - Graffiti
 - Breakdance
 - DJ'ing
 - Rap

Raphistorien – kort

- ▶ Bronx i 70'erne
- ▶ Fattige afroamerikanere på gaden
- ▶ Discoen på de fashionable diskoteker
- ▶ En pladespiller, en forstærker og et par højtalere sat op på en åben plads, og festen var i gang.
- ▶ Inspireret af bandementaliteten fra 1960'erne: Bekrige hinanden med ord
- ▶ Rappens grundlæggende – og primære kendetegn
- ▶ **Fest**
- ▶ **Pral** om sprogkvikbrisme, damer og senere rigdom – *jeg er den bedste.*
- ▶ **Tilsvining** af andre rappere uden for kliquen – *det er du ikke.*
- ▶ **Fest, pral og tilsvining – "genrekonstituerende".**

Sugarhill Gang: Rappers Delight, 1979

*Now what you hear is not a test
– I'm rappin to the beat
and me, the groove, and my friends
are gonna try to move your feet
See I am Wonder Mike
and I like to say hello
to the black, to the white, the red,
and the brown, the purple and yellow
But first I gotta bang bang the boogie to the boogie
say up jump the boogie to the bang bang boogie...*

Raphistorien – kort

- ▶ Men også seriøsitet
- ▶ Politisk rap

Adjunkt Simon Skov Fougst, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

16

Grandmaster Flash: The message 1982

*Broken glass everywhere, people pissing on the stairs,
you know they just dont care
I cant take the smell, I cant take the noise
Got no money to move out, I guess I got no choice
Rats in the front room, roaches in the back,
Junkies in the alley with a baseball bat
I tried to get away, but I couldnt get far
Cause the man with the tow-truck repossessed my car*

Adjunkt Simon Skov Fougst, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

17

Østkyststrappen

- ▶ Fest og farver
- ▶ Seriøs linje
- ▶ 1986...

Adjunkt Simon Skov Fougst, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

18

Vestkystrappen

- ▶ Gangstarap
- ▶ Voldelig
- ▶ Sprogligt grim

Tupac: Hit'em up, 1996

*First off, fuck your bitch and the click you claim,
west side when we ride, come equipped with game
You claim to be a playa, but I fucked your wife
We bust on Bad Boys niggaz, fucked for life*

Rappens genrer

- ▶ Østkyststrap
 - Fest og farver
 - Jeg er den bedste
 - Serøs linje
 - MC Einar
 - Rockers By Choice
 - Østkyst Hustlers
 - Humleridderne
- Vestkyststrap
 - Voldsforherligelse
 - Sexistisk
 - Jeg er den bedste
 - Den Gale Pose
 - UFO & Yepha
 - Jokeren
 - L.O.C.
 - Niarn
 - U\$O
 - Johnson
- ▶ Pophiphop
 - Will Smith
 - Nik & Jay

Rap

- ▶ Rap læses og analyseres på samme måde som traditionel lyrik
- ▶ Herunder det litteraturhistoriske (fx slang)
- ▶ SPROG
Men med vægt på rim, rytme og det genrekonstituerende
- ▶ PRAL: Jeg er den bedste

SPROG UDVIKLER SIG

Pointe nr. 3

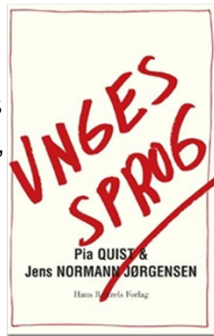
Sprog er et dynamisk fænomen

- ▶ Ranger disse udtryk.
- ▶ Start med det mildeste og slut med det værste

For helvede
For pokker
Fuck
Idiot
Klam
Kælling
Pis
Bertel Haarder
Lort
Luder
Sæk
Sgu

Sprog er et dynamisk fænomen

- ▶ Ældre bander lige så meget som voksne
- ▶ Unge bander anderledes
- ▶ "Religion og sygdomme" vs. "sex og afføring"
- ▶ For pokker, sgu og for helvede vs. pis, lort og luder

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zyssinc.dk

25

Sprog er et dynamisk fænomen

- ▶ Ti stille, min pige
- ▶ Hold kæft, kælling
- ▶ Luk røven, søster
- ▶ Flet fissen, luder

- ▶ Klam
- ▶ Bjørnetjeneste

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zyssinc.dk

26

RAP LÆSES FIKTIVT – LÆSEMÅDE

Pointe nr. 4

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zyssinc.dk

27

Læsemåden

- ▶ Bo Steffensen: *Fiktion som teksthåndling*, 1992
- ▶ Fiktion og faktisk læsning
- ▶ *Jeg slog min kone i går*
- ▶ *Jeg fucking smadrer dig*

*Skøn som en sønderskudt banegård
Er vor ungdom, vor kraft, vore vilde idéer
Skøn som revolverens isgrønne stjerne
Der fødes i nuet med smældende veer*

Tom Kristensen "Landet Atlantis – et symbol"
Fra *Fribytterdrømme*, 1920

BLIKLAMPE OSER
ØDE STUE
LANGT TRÆBORD
SEX SVULNE GUSTNE MANDEKROPPE

VÆG FLÆNGES.
MADONNA: UNG PIGE I FLUGT
ANGST-VILD
KJOLE: TVÆRSOVERREVET LAS
ENE BRYST: HELLIGT BJERG
BEDENDE

Rudolf Broby-Johansen "Stridsmænd for det vi elsker"
Fra *Blod*, 1922

*I skovens dybe stille ro
hænger der et brugt pikhylster
på bagsiden af et juletræ.*

Klaus Rifbjerg "Inde mellem træerne"
Fra *Septembersang*, 1988

Læsemåden

- ▶ Kulturprodukter
- ▶ Tom Kristensen: Den største danske ekspressionist
- ▶ Rudolf Broby-Johansen: Dansk ekspressionismes ekstremeste ekspressionist
- ▶ Klaus Rifbjerg: Danmarks største modernist

Læsemåden

- ▶ Rap er mere udbredt
- ▶ Hvor går grænsen i fiktionen?
- ▶ Hvor går grænsen i virkeligheden?
- ▶ Jazz
- ▶ Elvis
- ▶ Led Zeppelin
- ▶ Rap
- ▶ Paradise Hotel...

*Jeg træder ind på en trendy cafe, fucked up på sne
Det er tredje sted i dag jeg sætter ild til
Folk er oppe at støde, homies hopper mig i møde
Og de få jeg ikke kender vender sig for at skride
Fordi jeg er kendt som en psykopat bindegal indebrændt
illegal stødder med en minimal hjerne
der har slået klik og det er stadig mildest talt
hvis I fucker med mig så får I betalt*

UFO & Yepha "Ung dum og trendy"
Fra *Ingen som os*, 2006

Hanne Vibeke Holst – Niarn

Niarn

God damn baby du' røvfræk
så lad mig snif en streg i din røvspræk
få den boody op i linsen og ryst med sættet
så alle homies kan tjek dig på nettet

Niarn "Ryst din..."
Fra *Årgang 79*, 2004

Læsemåden

- ▶ Bo Steffensen:
Læsning med hjernen (kognition)
Læsning med hjertet (emotion)
Dybdelæsning (Bang vs. Brown)
- ▶ Ammarkrud/Ivar Bråten: Læsefremmende og læsehæmmende motivationsfaktorer
- ▶ Lene Herholdt: Giv dem en opgave, de kan overskue

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

37

HVORDAN LÆSES RAP?

Højtlesning vs. oplæsning

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

38

Højtlesning vs. oplæsning

- ▶ Højtlesning: Neutralt gengivende
- ▶ Oplæsning: Tolkende, formidlende
 - Jens Raahauges definition (side 87: "Læs op – og slå på ordets strenge")
- ▶ Forberedelse
 - Stillelæsning
 - Mumlende
 - Læs op
 - Virkemidler

Adjunkt Simon Skov Fougt, cand.pæd.
sifo@zysinc.dk

39

Virkemidler

▶ TEMPO	hurtigt	langsomt	neutralt
▶ PAUSE	lang	kortere	kort
▶ STYRKE	kraftig	svag	neutral
▶ TRYK	trykstærk	tryksvag	særtryk
▶ MELODI	optone	nedtone	hentone
▶ LEJE	højt	dybt	neutralt
▶ ARTIKULATION	energisk	slap	neutral
▶ KLANG	fyldig	mat	neutral

Kilde: Hvass, Helle 2003: "Oplæsning", side 105 i *Retorik - at lære mundtlig formidling*, Gyldendal

Adjunkt Simon Skov Foug, cand.pæd.
sifo@zyssinc.dk

40

Oplæsning

Blæs Bukki= Madness For Real, Den Gale Pose, Bikstok Røgsystem mv.

34 dobbeltnul = 3400 = Hillerød

*Jeg har en storbyattitude,
plus en permanent skunkpsykose,
for min bong den osede, **oppe i 34 dub** i min symbiose,
med **Blæs Bukki & Den Gale Pose**.*

*Vi tog hele vejen, kom tilbage igen.
Vi tog ud som drenge, kom tilbage som mænd.
Og vi opfandt dansk rap som vi kender den,
så nu er vi klar igen, nu samler vi enderne*

Jokeren feat. Blæs Bukki: Gå væk, 2009

Adjunkt Simon Skov Foug, cand.pæd.
sifo@zyssinc.dk

41

OG HVAD KAN VI SÅ BRUGE DET TIL?

Rap og læselyst

Adjunkt Simon Skov Foug, cand.pæd.
sifo@zyssinc.dk

42

Opsamlende

- ▶ Rap er ordkunst
- ▶ Rap er kulturprodukter
- ▶ Sprog udvikler sig
- ▶ Rap læses fiktivt
- ▶ Sproget
- ▶ Læselyst

Og hvad kan vi bruge det til?

- ▶ Glæde ved sprog – læselyst
- ▶ Opbygge det faglige begrebsapparat
- ▶ Lege med sprog
- ▶ Sproglige kundskaber
- ▶ Tekster på nettet – <http://rapspot.dk/>

Og hvad kan vi bruge det til?

- ▶ *Taberne på naboskolen*
- ▶ Eller seje kvindelige lærerstuderende:
*Hvis han skal score en chick må han lære romantik,
Han skal ku' de høje lix og de elegante tricks.
Styrk dit abstraktionsniveau og skarpen din replik
Pak tingene ind og pak os ud med dit blik
Vi gider ikke høre om din lille dick*
- ▶ Rap læses som kulturprodukter med genrebriller
- ▶ Rap behøver ikke være grimt
